

Balansēšanas tirgus labās prakses vadlīnijas

PĀRSKATĪŠANAS VĒSTURE

PĀRSKATĪŠANAS NR.	DATUMS	IZMAIŅU APRAKSTS	PIEPRASĪJA
1.0	16.12.2024.	Galīgā versija	Baltijas PSO

Šis dokuments ir tulkojums oriģinālajam *Balansēšanas tirgus labās prakses vadlīniju (Balancing Market Best Practice Guidance Document)* tekstam angļu valodā. Gadījumā, ja veidojas pretrunas vai neskaidrības starp teksta versijām latviešu un angļu valodā, piemērojams teksts angļu valodā.

Saturu

1	IEVADS	3
2	PSO VEIKTĀ TIRGUS UZRAUDZĪBA	4
2.1	UZRAUDZĪBAS IETVARŠ	4
2.2	TIRGUS UZRAUDZĪBAS PROCESS	5
2.3	KOMUNIKĀCIJA AR TIRGUS DALĪBNIEKIEM	5
2.3.1	<i>Ziņošana tirgus uzraudzībai saistībā ar aizdomīgām darbībām</i>	6
3	AIZLIEGUMS DARĪJUMOS ĻAUNPRĀTĪGI IZMANTOT IEKŠĒJO INFORMĀCIJU	7
3.1	KO IETVER IEKŠĒJĀS INFORMĀCIJAS ĻAUNPRĀTĪGAS IZMANTOŠANAS AIZLIEGUMS?	7
3.2	PIEMĒRI	7
3.2.1	<i>Tirdzniecība ar informāciju par aktivizācijām</i>	7
3.2.2	<i>IT problēmas ierobežo dalību balansēšanas tirgū</i>	8
4	PIENĀKUMS PUBLICĒT IEKŠĒJO INFORMĀCIJU	9
4.1	KO IETVER PIENĀKUMS PUBLICĒT IEKŠĒJO INFORMĀCIJU?	9
5	TIRGUS MANIPULĀCIJU AIZLIEGUMS	10
5.1	KO NOZĪMĒ TIRGUS MANIPULĀCIJU AIZLIEGUMS?	10
5.2	EKONOMISKĀS JAUDAS PIETURĒŠANA	10
5.3	KAS ATSPUGOĻO PAMATOTAS ALTERNATĪVĀS IZMAKSAS?	12
5.4	FIZISKĀS JAUDAS PIETURĒŠANA	13
5.5	EKONOMISKĀS VAI FIZISKĀS JAUDAS PIETURĒŠANA JAUDAS TIRGŪ	13
6	SECINĀJUMI	14
7	BIEŽĀK UZDOTIE JAUTĀJUMI	15
7.1	KĀ TIEK APRĒĶINĀTAS ALTERNATĪVĀS IZMAKSAS BESS (BATERIJU ENERĢIJAS UZGLABĀŠANAS SISTĒMAI)?	15
7.2	VAI BESS IR JĀPIEDĀVĀ DA?	15
7.3	VAI TIRGUS DALĪBNIEKIEM IR JĀNODROŠINA PIEEJAMĀ JAUDA VISOS SECĪGAJOS TIRGOS VAI TIKAI TAJOS TIRGOS, Kuros VIŅI VĒLAS PIEDALĪTIES?	16
7.4	VAI SAULES PARKUS VAR ATSLĒGT NO TĪKLA, JA CENAS IR NEGATĪVAS?	16
7.5	VAI VIENĪBĀM, KAS DARBOJAS RETI, IR JĀKONKURĒ TIRGŪ AR ROBEŽIZMAKSĀM?	16
7.6	VAI VAR PIEVIENOT PEĻNAS NORMU PIEDĀVĀJUMAM BALANSĒŠANAS TIRGŪ?	16
7.7	VAI PIEDĀVĀJUMAM VAR PIEVIENOT GADA FIKSĒTĀS IZMAKSAS?	17
7.8	VAI VIENĪBAS VAR PIEDĀVĀT TIRGŪ PAR DA CENU (PLUS PEĻNAS NORMA)?	17
7.9	VAI ĻOTI MAZĀM ELEKTROSTACIJĀM, KAS PIEDĀVĀ PAKALPOJUMUS BALANSĒŠANAS TIRGIEM, IR JĀAPRĒĶINA ALTERNATĪVĀS IZMAKSAS?	17
7.10	VAI UMM IR JĀPUBLICĒ, JA VIENĪBA IR JAU REZERVĒTS JAUDAS TIRGŪ?	18
7.11	VAI KĻŪDAINA PIEDĀVĀJUMA IEVADĪŠANA IR TIRGUS MANIPULĀCIJA?	18
7.12	VAI PIEDĀVĀJUMUS VAR LABOT, JA IR PIELĀUTA KĻŪDA?	18
7.13	VAI ALGORITMIEM IR JĀATBILST REMIT?	18

1 Ievads

Baltijas PSO (Elering, AST un Litgrid) organizē balansēšanas tirgus trīs Baltijas valstīs. Šos tirgus veido mFRR (MARI) un aFRR (PICASSO) enerģijas tirgi un Baltijas balansēšanas jaudas tirgus (mFRR, aFRR, FCR). Baltijas PSO kā šo tirgu operatori ir ļoti ieinteresēti nodrošināt, lai šie tirgi labi funkcionētu un resursi tiktu izmantoti pēc iespējas efektīvāk. Turklāt, kā norāda REMIT, PSO ir pienākums uzraudzīt tirgus iespējamu ļaunprātīgu izmantošanu un iekšējās informācijas ļaunprātīgu izmantošanu, un tiem ir pienākums ziņot iestādēm par iespējamiem pārkāpumiem.

Iespējamo pārkāpumu atklāšana un reaģēšana uz tiem ir svarīga, lai nodrošinātu labi funkcionējošus tirgus. Tomēr ir svarīgi arī īstenot pasākumus, lai vispirms novērstu pārkāpumus. Tāpēc PSO ir nolēmuši publicēt šīs labās vadlīnijas. Labās prakses vadlīnijās ir uzsvērti daži svarīgi principi, kas jāpatur prātā, veicot tirdzniecību Baltijas balansēšanas tirgos. Dokumenta mērķis nav būt visaptverošam ceļvedim attiecībā uz visām balansēšanas tirgus tirdzniecības prasībām, tā mērķis drīzāk ir uzsvērt dažus jautājumus, kuros varētu būt papildu vajadzība pēc precizējumiem.

Labās prakses vadlīnijas (2024. gada 25. novembra versija) ir sagatavotas sadarbojoties Baltijas PSO ar "Nord Pool" kā pakalpojuma sniedzēju, tirgus uzraudzības metodoloģijas izstrādē. Dokumenta pamatā ir Nord Pool pieredze tirgus uzraudzības veikšanā, kā arī 2024. gada 13. novembrī notikušā Baltijas balansēšanas tirgus dalībnieku semināra par tirgus uzraudzību.

Visā šajā dokumentā REMIT atsaucas uz Regulu (ES) Nr. 1227/2011¹, kā arī uz Regulu (ES) 2024/1106², ar ko groza Regulu (ES) Nr. 1227/2011. ACER norādījumos ir atsauce uz ACER vadlīniju 6. izdevumu, 2021. gada jūlijs³.

---

¹ Pieejams šeit: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32011R1227>

² Pieejams šeit: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=OJ:L_202401106

³ Pieejams šeit: https://acer.europa.eu/sites/default/files/documents/en/remit/Documents/ACER_Guidance_on_REMIT_application_6th_Edition_Final.pdf

2 PSO veiktā tirgus uzraudzība

Kopsavilkums:

- Pamatojoties uz REMIT, PSO ir pienākums uzraudzīt iespējamus regulas 3., 4. un 5. panta pārkāpumus.
- Balansēšanas tirgi Baltijas valstīs ir savstarpēji cieši saistīti, un visi trīs PSO cieši sadarbojas arī uzraudzības jomā.
- Lai noskaidrotu, vai konkrēta rīcība var būt pārkāpums, PSO var uzdot jautājumus tirgus dalībniekiem (TD).
- Ja ir pamatotas aizdomas par pārkāpumu, PSO par to informē nacionālo regulatīvo iestādi (NRI). Saskaņā ar ACER norādījumiem, PSO nevar sniegt informāciju TD par to, vai lieta ir nosūtīta NRI.
- PSO mērķis ir pēc iespējas sniegt skaidrojošus norādījumus tirgus dalībniekiem, lai veicinātu labi funkcionējošu tirgu un izvairītos no tā, ka cenu noteikšanas prakse kvalificējama kā tirgus manipulācijas vai iekšējās informācijas izmantošana tirdzniecībā.
- Ziņojums par iespējamu pārkāpumu ir svarīga tirgus uzraudzības daļa. Ziņojumus par iespējamu pārkāpumu var nosūtīt attiecīgā PSO tirgus uzraudzības komandai.
- Ja jums ir jautājumi vai nepieciešami norādījumi, lūdzu, sazinieties ar attiecīgā PSO tirgus uzraudzības komandu.
  - Elering: REMIT@elering.ee
  - AST: surveillance@ast.lv
  - Litgrid: REMIT@litgrid.eu

Baltijas PSO ir pienākums uzraudzīt, vai nav pārkāpts REMIT 3., 4., 5. pants – "Iekšējās informācijas izmantošanas aizliegums", "Pienākums publicēt iekšējo informāciju", "Tirgus manipulāciju aizliegums". Saskaņā ar REMIT Baltijas PSO jāizveido un jāuztur efektīva kārtība, sistēmas un procedūras šādu pārkāpumu identificēšanai.

2.1 Uzraudzības ietvars

Balansēšanas tirgi Baltijas valstīs ir savstarpēji cieši saistīti. Tāpēc Baltijas PSO cieši sadarbojas arī uzraudzības jomā. Šī sadarbība ļauj Baltijas PSO apmainīties ar pieredzi, nodrošināt konsekvenci vadlīnijās tirgus dalībniekiem, kā arī aizdomīgu notikumu risināšanā. Tirgus uzraudzības konsekvenci nodrošina arī līdzīgas tirgus uzraudzības stratēģijas, ko izmanto Baltijas valstu PSO.

Uzraudzības pamatā ir riska novērtējums. Riska novērtējumā ir uzskaitīti izplatītākie tirgus manipulāciju un iekšējās informācijas izmantošanas veidi, kā arī izvērtēts iespējamais risks potenciālajiem pārkāpumiem Baltijas balansēšanas tirgos. Baltijas PSO uzraudzībā īpaša uzmanība tiek pievērsta pārkāpumiem, kuriem ir būtisks risks notikt un kuriem var būt būtiskas negatīvas sekas sabiedrībai. Riska novērtējums tiek izmantots kā pamats, lai izstrādātu datu apstrādes rīkus, kā arī lai nodrošinātu tirgus uzraudzības komandai uzraugāmo risku kopu.

2.2 Tirgus uzraudzības process

Vispārējais uzraudzības process ir šāds:

1. Uzraudzības process sākas ar automātiski ģenerētiem brīdinājumiem, kas norāda uz REMIT 3., 4. un 5. panta pārkāpumiem, kā arī ar ziņojumiem par iespējamajiem pārkāpumiem un citiem gadījumiem, par kuriem tirgus uzraudzības analītiķis ir informēts uzraudzības periodā.
2. Dažus, automātiski ģenerētus, brīdinājumus var būt viegli atņemt, dažu būtisku vai ar dalībnieku darbības specifiku saistītu iemeslu dēļ (piemēram, apjoma samazināšanās, kas izskaidrojama ar vēja samazināšanos).
3. Tirgus dalībnieku neizskaidrojamai rīcībai tiek veikts pirmais izvērtējums, kurā tirgus uzraudzības analītiķis var izmantot informāciju no citām sistēmām, piemēram, tirdzniecības sistēmas, ENTSO-E pārredzamības platformas vai cita pamatdatiem, vai veikt detalizētāku statistisko analīzi.
4. Ja TD rīcību pēc pirmā izvērtējuma nevar izskaidrot citādi kā vien kvalificēt to kā pamatotas aizdomas par REMIT 3., 4., 5. panta vai citu piemērojamo tiesību aktu pārkāpumu, tiek paaugstināts lietas nozīmīgums un visa tirgus uzraudzības komanda sniedz ieguldījumu. Lietas tālāka izmeklēšana var ietvert jautājumu uzdošanu TD.
5. Pēc tam tirgus uzraudzības analītiķis veic rūpīgāku lietas izmeklēšanu, analizējot iegūto informāciju. Rezultātā tirgus uzraudzība komanda lemj, vai sagatavot Ziņojumu par aizdomīgu darījumu vai rīkojumu (STOR), kas jāiesniedz NRI un ACER.

Šo procesu vajadzības gadījumā var pielāgot, lai nodrošinātu uzraudzības un paziņojumu efektivitāti un savlaicīgumu.

2.3 Komunikācija ar tirgus dalībniekiem

Kā norādīts augstāk 4. punktā, saskaņā ar iepriekš minēto tirgus uzraudzības procesu, tirgus uzraudzība var nosūtīt jautājumus TD, ja tas ir nepieciešams, lai izdarītu secinājumus par pamatotām

aizdomām par pārkāpumu. Tirgus uzraudzība var arī sazināties ar TD, lai uzlabotu tirgus uzraudzības procesu.

Informācija, ko TD sniedz, atbildot uz augstāk 4. punktā minētajiem jautājumiem, ir svarīgs informācijas avots, lai Baltijas PSO varētu secināt, vai konkrēta rīcība ir atbilstoša REMIT vai nē. Izprotot rīcību, Baltijas PSO bieži vien varēs izslēgt gadījumus, kuros bija aizdomas par pārkāpumu. Tāpēc, lai veicinātu REMIT ievērošanu, tirgus dalībniekiem ir ieteicams ieviest dokumentāciju un sistēmas, lai viņi varētu izskaidrot iepriekš notikušās tirdzniecības prakses pamatojumu. Attiecīgajās atbildēs sniegtajai informācijai vajadzētu būt tādā formātā un detalizācijā, lai tirgus uzraudzības komandas varētu pareizi izprast TD rīcību.

Baltijas valstu tirgus dalībniekiem var būt pienākums atbildēt uz Tirgus uzraudzības komandas jautājumiem saskaņā ar spēkā esošajiem noteikumiem⁴. Ja izmeklēšanā apstiprināsies pamatotas aizdomas par REMIT pārkāpumu, tirgus uzraudzības komanda par šo gadījumu paziņos atbildīgajai NRI un ACER. Saskaņā ar ACER norādījumiem informāciju par to, vai lieta ir nosūtīta NRI, nevar par to informēt TD.

Mijiedarbībā ar tirgus dalībniekiem PSO var arī sniegt norādījumus par konkrētu rīcību. To var izdarīt, ja tirgus uzraudzības grupas novērtējums liecina, ka tas neizraisīs pierādījumu iznīcināšanu, bet gan var veicināt labāk funkcionējošu tirgu. Norādījumus par konkrētu tirdzniecības praksi var sniegt arī pēc TD pieprasījuma. Lūdzu, sazinieties ar attiecīgā PSO tirgus uzraudzības komandu, lai apspriestu visus konkrētos jautājumus, kas saistīti ar atbilstību REMIT . Kontaktinformācija ir sniegta šīs nodaļas kopsavilkumā un 6. nodaļā "Secinājumi".

2.3.1 Ziņošana tirgus uzraudzībai saistībā ar aizdomīgām darbībām

Ziņošana par potenciālu pārkāpumu no Baltijas TD no tā analītiķiem vai citiem pārstāvjiem ir būtiska tirgus uzraudzības darbā. Visa sarakste, kas saistīta ar ziņojumiem par potenciālajiem pārkāpumiem ir konfidenciāla. Ziņojumus par potenciālajiem pārkāpumiem var nodot, zvanot pa tālruni vai rakstot uz e-pastu. Kontaktinformāciju skatiet attiecīgā PSO tīmekļa vietnē.

---

⁴ Igaunijā Elektroenerģijas tirgus likuma 40. panta 6. punktā ir noteikts, ka sistēmas operators var pieprasīt, lai tirgus dalībnieki un vietējās iestādes tam sniedz informāciju, kas vajadzīga savu pienākumu izpildei. Ja ir vajadzīga precīza atsauce uz citām valstīm, lūdzu, sazinieties ar attiecīgā PSO tirgus uzraudzības komandu.

3 Aizliegums darījumos ļaunprātīgi izmantot iekšējo informāciju

Kopsavilkums:

- Iekšējo informāciju nevar izmantot tirdzniecībai, to nevar izpaust nevienai personai ārpus pienākumu veikšanas personāla loka vai to izmantot, lai sniegtu ieteikumus trešajai personai par tirdzniecību.
- Iekšējo informāciju iekšēji atklāj tikai saskaņā ar principu "nepieciešams zināt".
- Informācija par starpposmiem ilgstošā procesā var tikt kvalificēta kā iekšējā informācija.
- Iekšējās informācijas piemēri ietver informāciju par agregāta avāriju un to uzturēšanas darbiem. Arī informācija par aktivizācijām balansēšanas tirgū var būt iekšējā informācija.

3.1 Ko ietver iekšējās informācijas ļaunprātīgas izmantošanas aizliegums?

REMIT 3. pants nosaka, ka ir aizliegts tirgoties, pamatojoties uz iekšējo informāciju. Tāpat nav atļauts izmantot iekšējo informāciju, lai sniegtu padomu par tirdzniecību vai vienkārši atklāt to citai personai, kurai nav pamatota vajadzības pēc šīs informācijas. Ir svarīgi, lai iekšējā informācija iekšēji tiktu atklāta tikai tiem darbiniekiem, kuriem šī informācija ir nepieciešama savu profesionālo pienākumu veikšanai.

3.2 Piemēri

Tālāk ir sniegts piemērs par iespējamu iekšējās informācijas ļaunprātīgu izmantošanu tirdzniecībā, kas attiecas uz balansēšanas tirgu.

3.2.1 Tirdzniecība ar informāciju par aktivizācijām

Balansēšanas tirgos informācija par aktivizāciju konkrētās situācijās var būt iekšējā informācija, jo šī informācija var būt precīza, publiski nepieejama, ir saistīta ar vairumtirdzniecības energoproduktiem un, ja tā kļūst publiski zināma, tā var būtiski ietekmēt tirgus cenas.

Ja TD ir veicis vienu vai vairākus darījumus, piemēram, aFRR enerģijas tirgū, un darījums tiek aktivizēts, TD tiks informēts par to reāllaikā. Tomēr atkarībā no tirgus datu publicēšanas savlaicīguma citi TD var nesaņemt šo informāciju vienlaicīgi, ja vien informācija vienlaikus netiek

darīta pieejama sabiedrībai, piemēram, izmantojot Baltijas tirgus informācijas platformu (angliski - *Baltic Transparency Dashboard*).

Ja šī informācija ir tāda, ka tā varētu būtiski ietekmēt vairumtirdzniecības energoproduktu cenas (piemēram, augšup vērsta balansēšana par ļoti augstu cenu, kas norāda uz sistemātiskiem trūkumiem), tā var būt iekšējā informācija. Attiecīgi šīs iekšējās informācijas izmantošana tirdzniecībā ir iekšējās informācijas izmantošanas aizlieguma pārkāpums, piemēram, tirgojoties ar ID (tekošās dienas tirgū) vai palielinot citu ražošanas vienību cenu par piegādi vēlākos produktos. Tirdzniecība, pamatojoties uz konkrēto informāciju, var tikt veikta tikai pēc tam, kad informācija ir kļuvusi publiska, vai nu publicējot datus (piemēram, izmantojot Baltijas tirgus informācijas platformu), vai publicējot iekšējo informāciju (skat. 4. nodaļu par pienākumu publicēt iekšējo informāciju).

Tāpēc mēs iesakām TD būt ļoti piesardzīgiem, apsverot iespēju izmantot informāciju par aktivizācijām kā datu avotu tirdzniecības stratēģijās.

3.2.2 IT problēmas ierobežo dalību balansēšanas tirgū

Lai gan informācija, ko uzskata par iekšējo informāciju, bieži ir saistīta ar ražošanas, patēriņa vai pārvades nepieejamību, var būt cita veida informācija, kas veido iekšējo informāciju un kas ir jāpublicē. Viena no šādām problēmām varētu būt IT sistēmu nepieejamība, kas ietekmē to, kā ražošanas vienību var piedāvāt tirgū.

Piemēram, TD var saskarties ar IT problēmu konkrētā dienā, kas liedz ražošanas vienības jaudas un enerģijas piedāvāšanu balansēšanas tirgiem, bet ne DA. Ir jānovērtē, vai tā ir iekšējā informācija. Tas, visticamāk, attieksies, piemēram, uz gadījumiem, kad tirgus likviditāte ir zema un ja tirgus pamatrādītāji norāda uz saspringtu tirgus situāciju attiecīgajā dienā. Ja novērtējuma secinājums ir tāds, ka vienības neesamība varētu būtiski ietekmēt cenu, šī informācija ir jāpublicē pirms tirdzniecības, izmantojot šo informāciju.

REMIT preambulas 12. punkts noteikts, ka informācija par paša tirgus dalībnieka tirdzniecības plāniem un stratēģijām nav jāuzskata par iekšējo informāciju. Tomēr IT problēmas rašanās nav uzskatāma par sistemātisku tirdzniecības metodi un nav tirgus dalībnieka plāns vai stratēģija. Tāpēc šim apsvērumam šajā lietā nav nozīmes. Ja šī informācija ir iekšējā informācija, tirgus dalībniekiem ir aizliegts tirgoties, izmantojot šo informāciju saskaņā ar REMIT 3. pantu, un viņiem ir pienākums publicēt šo informāciju saskaņā ar REMIT 4. pantu (sk. 4. nodaļu).

4 Pienākums publicēt iekšējo informāciju

Kopsavilkums:

- Iekšējo informāciju atklāj Iekšējās informācijas platformā (IIP) pēc iespējas ātrāk, bet ne vēlāk kā vienas stundas laikā pēc notikuma.
- Publicētajai informācijai jāatbilst obligātajiem kvalitātes kritērijiem.
- IIP nepieejamības gadījumā izmantojiet ārkārtas procedūru.

4.1 Ko ietver pienākums publicēt iekšējo informāciju?

Saskaņā ar REMIT 4. pantu tirgus dalībniekiem ir jāpublicē viņu rīcībā esošā iekšējā informācija par uzņēmējdarbību vai iekārtām, par kurām viņi ir atbildīgi. Informācija būtu jāpublicē vienas stundas laikā pēc notikuma. Iekšējās informācijas publicēšana atbilst šādiem kvalitātes kritērijiem:

- Informāciju publicē sertificētā iekšējās informācijas platformā, piemēram, elektroenerģijas biržas UMM sistēmā.
- Ja izmanto prognozes elementu, prognozi veic ar saprātīgu precizitāti
- Ja papildus publikācijai sertificētā iekšējās informācijas platformā tiek izmantota uzņēmuma tīmekļvietne, publikācija ir vienlaicīga un publicētā informācija abās platformās ir līdzvērtīga.

Tirdzniecību neveic, pamatojoties uz iekšējo informāciju, pirms tā nav publiskota. Ja rodas tehniskas problēmas ar platformu, ir svarīgi zināt par dublēšanas vai ārkārtas procedūrām, kas darbojas platformā.

5 Tirgus manipulāciju aizliegums

Kopsavilkums:

- Ekonomiskā un fiziskā jaudas pieturēšana ir liels risks tirgos, kurus uzrauga Baltijas PSO.
- Tirgus dalībniekam jābūt pamatotam tehniskam, regulatīvam un/vai ekonomiskam iemeslam, lai tas piedāvātu ražošanas vienības par cenu, kas pārsniedz robežizmaksas (ieskaitot alternatīvās izmaksas), vai to nepiedāvātu vispār.
- Pamatotas prognozes attiecībā uz cenām nākotnes tirgos veido pamatotas alternatīvās izmaksas, un tās var izmantot kā datu avotu piedāvājuma noteikšanā.
- Patvaļīga peļņas maržas pierēķināšana piedāvājuma cenai nav pieļaujama. Turklāt iepriekš pieejamās, vēsturiskās, tirdzniecības iespējas nevar uzskatīt par pamatotām alternatīvām izmaksām.

5.1 Ko nozīmē tirgus manipulāciju aizliegums?

REMIT 5. pants aizliedz iesaistīties vai mēģināt iesaistīties tirgus manipulācijās enerģijas vairumtirgos. Tirgus manipulācijas definīcija ir izklāstīta REMIT 2. pantā, un tajā ir noteikts, ka tirgus manipulācijas ir darījumi, rīkojumi vai jebkāda cita rīcība saistībā ar vairumtirdzniecības energoproduktiem, kas 1) sniedz vai var sniegt nepareizas vai maldinošas norādes attiecībā uz vairumtirdzniecības energoproduktu piedāvājumu, pieprasījumu vai cenu, 2) nodrošina, vai varētu nodrošināt [...] cenu [...] mākslīgā līmenī [...] vai 3) izmanto fiktīvu ierīci vai cita veida krāpšanu vai viltu, kas sniedz vai var sniegt nepareizas vai maldinošas norādes attiecībā uz vairumtirdzniecības energoproduktu piedāvājumu, pieprasījumu vai cenu.

Turklāt tādas informācijas izplatīšana, kas sniedz vai var sniegt nepatiesas vai maldinošas norādes, ja persona, kura izplata informāciju, zināja vai tai vajadzēja zināt, ka informācija ir nepatiesa vai maldinoša, ir tirgus manipulācijas saskaņā ar REMIT.

ACER vadlīnijās ir sīkāk izklāstīta konkrēta prakse, kas atbilst iepriekš minētajai definīcijai. Šajā labās prakses vadlīniju dokumentā izklāstītās prakses un piemēru pamatā ir REMIT un ACER vadlīnijas.

5.2 Ekonomiskās jaudas pieturēšana

ACER vadlīnijās teikts, ka elektroenerģijas ražošanas jaudas pieturēšana ir *"prakse, kad pieejamā ražošanas jauda netiek konkurētspējīgi piedāvāta elektroenerģijas vairumtirdzniecības tirgū, lai gan tās piedāvāšana konkurētspējīgā veidā novestu pie rentabliem darījumiem par tā brīža tirgus cenām"*.

Viena no jaudas pieturēšanas apakškategoriām ir *ekonomiskā pieturēšana*. Terminu "*ekonomiskā pieturēšana*" lieto, lai aprakstītu rīcību, kad bez pamatota pamatojuma tiek piedāvāta ražošanas jauda par cenām, kas pārsniedz robežizmaksas (tostarp alternatīvās izmaksas). ACER norādījumos ekonomiskā pieturēšana ir definēta šādi:

*"Darbības, kas veiktas, lai piedāvātu pieejamo ražošanas jaudu par cenām, kuras ir augstākas par tirgus cenu vai par tirgus cenu un neatpoguļo tirgus dalībnieka aktīva robežizmaksas (tostarp alternatīvās izmaksas), kā rezultātā saistītais vairumtirdzniecības energoprodukts netiek tirgots vai attiecīgais aktīvs netiek aktivizēts."*⁵

Tas norāda, ka, ja TD piedāvā jaudu tirgū par cenām, kas pārsniedz tā aktīvu robežizmaksas, tās var būt tirgus manipulācijas. Turklāt tas norāda, ka var būt pamatojums, kāpēc TD piedāvātu jaudu tirgū virs robežizmaksām, neuzskatot to par tirgus manipulācijām. ACER vadlīnijās ir norādīts, ka iemesli, kāpēc jauda tiek piedāvāta par cenām, kas pārsniedz robežizmaksas, var būt tehniski, regulatīvi un/vai ekonomiski.

Ideja par pamatotu *ekonomisku iemeslu* galvenokārt balstās uz alternatīvajām izmaksām. ACER norādījumos ir paskaidrots:

"Alternatīvās izmaksas ir potenciālā vērtība izvēlei, kas netiek veikta. Elektroenerģijas vairumtirgos tas var būt, piemēram, piedāvājums citā brīdī ierobežoti pieejamiem enerģijas ražošanas vienībām, piemēram, rezervuāru hidroelektrostacijām. Tas var arī atspoguļot pieejamo ražošanas vienību piedāvājumu citā secīgā tirgū (piemēram, nākotnes, nākamās dienas vai tekošās dienas tirgos), pamatojoties uz minētajām prognozēm. Galu galā prognozes par elektroenerģijas vērtību reāllaikā, tostarp paredzami pārtraukumi un vērā ņemamais tirgojamais apjoms, ietekmēs alternatīvās izmaksas."

Attiecībā uz balansēšanas tirgiem ir būtiski norādīt, ka vēsturisko, jeb jau aizgājušo tirgu cenas neatpoguļo pamatotas alternatīvās izmaksas un nevar tik izmantotas cenas pamatojumam.

- Piedāvāt balansēšanas tirgum par cenu, par kādu enerģija tika pirktā ID tirgū, jo iepriekš veiktā tirdzniecība ID tirgū ir neatgūstamas izmaksas.
- Vispārējā gadījumā piedāvājums mFRR un aFRR enerģijas tirgiem par DA (nākamās dienas) cenu (un, iespējams, iekļaujot piemaksu) arī nav pamatotas alternatīvās izmaksas. Tas ir tāpēc, ka DA cenas ir jau noslēgta tirdzniecības iespēja, un tāpēc tās ir neatgūstamas izmaksas.

---

⁵ ACER vadlīnijās ir izklāstīti regulatīvā, tehniskā un ekonomiskā pamatojuma (un alternatīvo izmaksu) jēdzieni, jo īpaši attiecībā uz *elektroenerģijas ražošanu*. Tomēr kopumā, mūsdiā, šī koncepcija atspoguļo stingru pieeju arī attiecībā uz patēriņa vienībām un bateriju enerģijas uzkrāšanas sistēmām (BESS), lai noteiktu cenas tādā veidā, kas, visticamāk, nesūtīs nepatīamus vai maldinošus signālus vai nodrošinās cenas maksīgā līmenī.

Abi šie novērtējumi ir balstīti uz faktu, ka alternatīvās izmaksas ir saistītas ar prognozēm attiecībā uz tirdzniecības iespējām, kā izklāstīts ACER vadlīnijās.

5.3 Kas atspoguļo pamatotas alternatīvās izmaksas?

Kopumā cenu noteikšanai būtu jābalstās uz tirgus dalībnieku alternatīvajām izmaksām, ja vien tās neierobežo tirgus dalībnieku robežizmaksas. Tādējādi, piemēram, faktori, kas ir būtiski TD alternatīvo izmaksu noteikšanai tirgos, kuros tiek maksāts pēc dārgākās apstiprinātās robežcenas, ir šādi:

- Robežizmaksas (vērtība, kas nav aktivizēta, piemēram, degvielas izmaksas, emisiju izmaksas, darbības uzsākšanas izmaksas, darbības izmaksas un nodokļi, kas tieši saistīti ar ražošanu/patēriņu)
- Cenu gaidas vēlākos secīgos tirgos (piemēram, paredzamā DA cena, piedāvājot piedāvājumu balansēšanas jaudas tirgum)
- Cenu prognozes vēlākās TLV (tirgus laika vienībās), ja un tikai tad, ja ražošana/patēriņš vienā TLV ietekmē spēju ražot/patērēt šajā vēlākajā TLV (piemēram, attiecas uz ierobežotas enerģijas ražošanas vienībām, piemēram, rezervuāru hidroelektrostacijām)
- Izmaiņas paredzamajā peļņā no ražošanas/patēriņa profila izmaiņām, kas ir tieši attiecināmas uz iespējamu aktivizēšanu balansēšanas tirgū
- Ārpustirgus ienākumi, kas saistīti ar ražošanu/patēriņu (piemēram, izcelsmes apliecinājumi un atbalsta shēmas)
- Paredzamā vērtība, kas saistīta ar dažādiem riskiem. Paredzamajai vērtībai jābalstās uz reālistiskiem pieņēmumiem par varbūtībām un izmaksām. Daži piemēri ir šādi riski:
  - Īsas aktivizācijas balansēšanas tirgos, kas nozīmē, ka darbības uzsākšanas izmaksas ir jāatgūst salīdzinājumā ar mazāku kompensētās enerģijas daudzumu,
  - kvantificējami tiesību aktu pārkāpumi, piemēram, vides atļauju pārkāpšanas risks,
  - kompensācija par solījuma piedāvāto cenu, piemēram, speciālās aktivizācijas rezultātā,
  - nespēja piegādāt enerģiju un ar to saistītie naudas sodi un nebalansa izmaksas.
- Riska apefīte pēc noteiktākas peļņas salīdzinājumā ar mazāk noteiktu peļņu (piemēram, priekšroka pēc noteiktākas peļņas DA vai ID, salīdzinot ar mazāk noteiktu peļņu, nosakot cenas jaudas tirgū. Skatīt 5.5. nodaļu)

Piemēri, kas nav vērā ņemams pamatojums alternatīvās izmaksas aprēķināšanai tirgos, kuros tiek maksāts pēc dārgākās apstiprinātās robežcenas, ir šādi:

- peļņas normas, lai atgūtu iepriekšējo ieguldījumu izmaksas,
- patvaļīga peļņas norma (prēmija papildus piedāvājumam, kurai nav likumīga tehniska, regulatīva un/vai ekonomiska (piemēram, izvēles izmaksu) pamatojuma),
- Cenas aizgājušajās, jeb slēgtajās tirgus sesijās (kā izklāstīts 5.2. nodaļā).

5.4 Fiziskās jaudas pieturēšana

Vēl viena jaudas pieturēšanas apakškategorija ir *fiziska pieturēšana*. Pēc analogijas ar iepriekš minēto ACER vadlīnijās fiziskā pieturēšana ir definēta šādi:

"Darbības, kas veiktas, nepiedāvājot pieejamo ražošanas jaudu par jebkādu cenu."

Tie paši iemesli – tehniskie, regulatīvie un/vai ekonomiskie – var būt pamatojums ražošanas vienības nepiedāvāšanai. *Tehniskie iemesli* ietver vienības nepieejamību vai vienības palaišanas/apstādināšanas ierobežojumus, savukārt *regulatīvie iemesli* var ietvert piedāvājamā ražošanas vienības līgumsaistības par pieejamību citam mērķim.

Ieteicams apsvērt cenu prognozes vēlākos tirgos (alternatīvās izmaksas) kā ražošanas vienības cenošanas pamatojumu, *nevis* kā iemeslu ražošanas vienības nepiedāvāšanai. Tas nozīmē, ka ražošanas vienību vēlams piedāvāt visos secīgajos tirgos, par cenu, kas atspoguļo alternatīvās izmaksas, kā izklāstīts 5.3. nodaļā.

5.5 Ekonomiskās vai fiziskās jaudas pieturēšana jaudas tirgū

Iepriekš minētie apsvērumi attiecas uz balansēšanas jaudas tirgiem, jo balansēšanas jauda ir vairumtirdzniecības energoprodukts.

Lai izvairītos no riska, ka jauda tikl pieturēta ekonomiskā vai fiziskā veidā, arī šajā tirgū ir ieteicams piedāvāt visus tehniski pieejamos un kvalificētos apjomus un noteikt tiem cenu balstoties uz alternatīvo izmaksu aprēķina.

Kopumā jaudas tirgū jābūt piedāvātam visam iepriekš kvalificētajam apjomam, kas ir tehniski pieejami. Būtiski atkāpjoties no tā bez tehniska, regulatīva vai ekonomiska pamatojuma, pastāv risks, ka tas var tikt kvalificēts kā fiziskās jaudas pieturēšana. Līdzīgā veidā visus apjomus, kas netika piereservēti jaudas tirgū attiecīgajā dienā, tiek piedāvāti vēlākiem secīgiem tirgiem, ja vien nav pamatojuma to nepiedāvāšanai.

Jaudas tirgos galvenais alternatīvo izmaksu pamatojums ir paredzami ieņēmumi, ko TD būtu guvis, ja to elektroenerģijas ražošanas vienības *nebūtu* rezervētas balansēšanas jaudu tirgum (piemēram, ieņēmumi no dalības DA, ID utt.), no kuriem atskaitīti paredzami ieņēmumi no balansēšanas enerģijas tirgus.

Dažādām TLV piedāvātā kopējā apjoma daļām var būt arī atšķirīgas alternatīvās izmaksas, t. i., vairāki piedāvājumi ar atšķirīgām izmaksām.

Praktisks piemērs

Praktiskais piemērs ir izstrādāts, lai ilustrētu iepriekš minētos jēdzienus. Piemērs ir ievērojami vienkāršots (ir iekļauti tikai daži tirgi un samazinātas tehniskās detaļas), lai nodrošinātu kodolīgumu.

Hidroelektrostaciju ražotājam ir 100 MWh, kas iepriekš kvalificēti mFRR regulēšanai (jauda un enerģija), un robežizmaksas ir 0 EUR/MWh.

Ņemot vērā TD cenu prognozi un prognozēto ražošanas plānu, ja tas brīvi darbosies DA, ID un balansēšanas tirgū, TD sagaida, ka 100 MW radīs peļņu 250 EUR/MWh.

Ņemot vērā TD cenu prognozi un prognozēto ražošanas plānu, ja tas darbosies tikai mFRR enerģijas tirgus augšup vērstai regulēšanai, TD ir cerības, ka 100 MW gūs peļņu 140 EUR/MWh/h

Tādējādi alternatīvās izmaksas piedāvājumam mFRR jaudas tirgū ir €250/MWh – €140/MWh = €110/MWh. Tas ir cenu līmenis, kurā TD ir neitrāls starp rezervēšanu mFRR enerģijas tirgum vai iespēju brīvi piedalīties DA, ID un balansēšanas tirgos.

Šis novērtējums būtu atšķirīgs gadījumā, ja pieņemšana mFRR jaudas tirgū būtu atkarīga no tā, vai vienība ar noteiktu ražošanas profilu nonāk mFRR enerģijas tirgū, piemēram, ja tā piedāvā jauda lejupvērstai regulēšanai (tas nozīmē, ka aktīvam ir jādarbojas), bet ir sagaidāms, ka DA cenas būs zemākas par TD robežizmaksām.

6 Secinājumi

Ir svarīgi, lai visām tirgus darbībā iesaistītajām pusēm būtu vienāda REMIT izpratne un interpretācija. Šo labās prakses vadlīniju mērķis ir panākt šo kopējo izpratni un veicināt labi funkcionējošu tirgu darbību.

Lūdzu, sazinieties ar attiecīgā PSO tirgus uzraudzības komandu, ja jums ir kādi konkrēti jautājumi vai vēlaties apspriest konkrētas tirdzniecības prakses interpretāciju saistībā ar šo labās prakses vadlīniju norādījumiem.

Ja jums ir jautājumi vai nepieciešami norādījumi, lūdzu, sazinieties ar attiecīgā PSO tirgus uzraudzības komandu.

- Elering: REMIT@elering.ee
- AST: surveillance@ast.lv
- Litgrid: REMIT@litgrid.eu

7 Biežāk uzdotie jautājumi

Zemāk minētie jautājumi ir balstīti uz jautājumiem, kas tika uzdoti *Baltijas balansēšanas tirgus dalībnieku seminārā par tirgus uzraudzību*, kas notika 2024. gada 13. novembrī. Atbildes ir vispārīgas, un var rasties izņēmumi no atbildēm.

7.1 Kā tiek aprēķinātas alternatīvās izmaksas BESS (bateriju enerģijas uzglabāšanas sistēmai)?

BESS ir pieejamas daudzas uzglabāšanas iespējas un tehniskās īpašības. Tāpēc ir daudz dažādu veidu, kā tehniski aprēķināt BESS alternatīvās izmaksas, lai optimizētu darbību, ievērojot arī ierobežotos uzlādes un izlādes ciklus.

Nodaļā 5.2. izskaidrotais alternatīvo izmaksu princips ir veids, kā noteikt cenas tādā veidā, kas, visticamāk, neveidos nepatiesus vai maldinošus signālus vai nodrošinās cenas mākslīgā līmenī. Tas attiecas arī uz BESS. Tas nozīmē, ka jebkurā brīdī tiek aprēķinātas alternatīvās izmaksas par uzlādi/izlādi un attiecīgi izvietoti piedāvājumi.

Ir svarīgi atzīmēt, ka, aprēķinot alternatīvās izmaksas, cena, par kādu baterija iepriekš faktiski tika uzlādēts/izlādēts (piemēram, ID, DA vai balansēšanas tirgū), ir neatgūstamas izmaksas, kā paskaidrots nodaļās 5.2. un 5.3. Līdz ar to, ja baterija agrāk tika uzlādēts/izlādēts par nelabvēlīgu cenu, tas nav pamatots iemesls, lai noteiktu tā cenu mākslīgi cenšoties atgūt zaudējumus. Alternatīvās izmaksas ir vērstas uz nākotni, un tām būtu jāatspoguļo cena, par kādu TD drīzāk aktivizētu BESS attiecīgajā tirgū, salīdzinot ar alternatīvajām izmaksām vēlākos secīgos tirgos vai vēlākās TLV.

7.2 Vai BESS ir jāpiedāvā DA?

Saskaņā ar REMIT nav obligāti jāpiedāvā katra ražošanas vienība katram tirgum. Saskaņā ar REMIT ir aizliegts iesaistīties tirgus manipulācijās, kā paskaidrots 5. nodaļā. Ja tirgus dalībnieku novērtējums ir tāds, ka kopumā ir pārāk tehniski sarežģīti optimizēt BESS DA tirgum, salīdzinot ar ID un balansēšanas tirgiem, tas varētu būt pamatots iemesls, lai nepiedāvātu BESS DA tirgū.

Tomēr ir vērts uzsvērt, ka Baltijas tirdzniecības zonām ir raksturīgas augstas cenu svārstības DA – kas dažkārt neatspoguļojas secīgajos tirgos. Tādējādi BESS varētu būt iespēja veikt rentablus darījumus DA. Tāpēc ieteikums ir arī atspoguļot BESS elastību DA tirgū, kad vien iespējams, ar alternatīvajām izmaksām, lai neriskētu iesaistīties fiziskās jaudas pieturēšanā, kā paskaidrots 5.4. nodaļā.

7.3 Vai tirgus dalībniekiem ir jānodrošina pieejamā jauda visos secīgajos tirgos vai tikai tajos tirgos, kuros viņi vēlas piedalīties?

Saskaņā ar REMIT nav obligāti jāpiedāvā katra ražošanas vienība katram tirgum. Saskaņā ar REMIT ir aizliegts iesaistīties tirgus manipulācijās, kā paskaidrots 5. nodaļā. Saistībā ar lēmumu pieņemšanu par to, vai piedāvāt apjomus tirgū, galvenais tirgus manipulāciju risks ir saistīts ar fizisku pieturēšanu, kā skaidrots 5.4. nodaļā. Lai mazinātu risku, kas saistīts ar tirgus manipulāciju veikšanu, veicot fizisku pieturēšanu, ir ieteicams piedāvāt visus tehniski pieejamos apjomus katram tirgum par to alternatīvajām izmaksām. Pieejamie apjomi varētu būt atlikušie apjomi no iepriekšējiem secīgajiem tirgiem, ja apjomi ir pārdoti iepriekšējos secīgos tirgos.

7.4 Vai saules parkus var atslēgt no tīkla, ja cenas ir negatīvas?

Kopumā tirgus dalībniekiem, kuri izmanto saules enerģijas ražošanu un kuriem ir tehniskas iespējas to samazināt, pamatojoties uz zemām elektroenerģijas cenām, būtu jāiekļauj šī elastība savos solījumos, efektīvi samazinot ražošanu, ja cenas ir pietiekami negatīvas, lai nenodrošinātu cenas mākslīgi (zemā) līmenī. Ir atļauts ņemt vērā arī citus ienākumus no saules enerģijas ražošanas, piemēram, ienākumus no izcelsmes apliecinājuma, nodokļu atvieglojumus un atbalsta shēmas (ievērojot alternatīvo izmaksu principu). Skatīt 5.3. nodaļu par attiecīgo aprēķina pamatojumu alternatīvajām izmaksām.

7.5 Vai vienībām, kas darbojas reti, ir jākonkurē tirgū ar robežizmaksām?

Lai nesūtītu nepatiesus signālus par piegādi vai neveidotu cenas mākslīgā līmenī, tirgus dalībniekiem ir jābūt tehniskam, regulatīvam vai ekonomiskam pamatojumam attiecībā uz cenu, kas pārsniedz robežizmaksas. Ievērojot alternatīvo izmaksu principu, kas izklāstīts 5.3. nodaļā, iekļauj visas izmaksas, kas saistītas ar konkrētām aktivizācijām. Ja aktivizēšanas nolūkā ir jāuzsāk elektrostacijas darbība, radot augstākas robežizmaksas, tā ir daļa no alternatīvajām izmaksām, un tās ir jāatspoguļo piedāvājumā.

7.6 Vai var pievienot peļņas normu piedāvājumam balansēšanas tirgū?

Šī jautājuma kontekstā peļņas norma tiek saprasta kā patvaļīga prēmija papildus piedāvājumam, kurai nav tehniski, regulatīvi un/vai ekonomiski (t. i., alternatīvo izmaksu) pamatojuma.

Parasti tādos tirgos, kuros maksā pēc pēdējā apstiprinātā piedāvājuma cenas, piemēram, mFRR un aFRR enerģijas un jaudas tirgos, peļņas norma nav alternatīvās izmaksas daļa un tādējādi tas nav pamatojums piedāvājuma cenas aprēķinam. Šajā kontekstā piedāvājuma cenas palielināšana, pieskaitot peļņas normu, var būt (ekonomiskās) jaudas pieturēšanu, kā paskaidrots 5.2. nodaļa, jo *"[...] pieejamā ražošanas jauda [netiek nodrošināta] no konkurētspējīgas piedāvāšanas elektroenerģijas vairumtirdzniecības tirgū, lai gan tās piedāvāšana konkurētspējīgā veidā novestu pie rentabliem darījumiem par tā brīža tirgus cenām"*.

Tirgus dalībnieku rentabilitāti laika gaitā nodrošina tirgus modelis, un pēdējais robežpiedāvājums nosaka cenu visām aktivizētajām vienībām. Skatīt 5.3. nodaļu, lai sīkāk izprastu, kas parasti ir pamatojums alternatīvo izmaksu aprēķinā.

7.7 Vai piedāvājumam var pievienot gada fiksētās izmaksas?

Kopumā nē. Gada izmaksu, ieguldījumu un līdzīgu izmaksu atgūšana, kas nav saistītas ar ražošanas vienības aktivizēšanu, par kuru tiek iesniegts piedāvājums, nav alternatīvo izmaksu pamatojums. Skatīt 5.3. nodaļu, lai iegūtu detalizētu informāciju par pamatotām alternatīvajām izmaksām.

7.8 Vai vienības var piedāvāt tirgū par DA cenu (plus peļņas norma)?

Tā kā DA cena ir neatgūstamas, aizgājušās izmaksas, kā paskaidrots 5.2. nodaļā, DA cena pati par sevi nav pamatojums alternatīvajām izmaksām. Protams, joprojām var būt tā, ka DA cena kalpo kā būtisks pamatojums nākotnes cenu prognozēs, kā izklāstīts 5.3. nodaļā.

Tāpat cenu noteikšanas stratēģija, instrumentāli izmantojot DA cenu, kam pieskaitīta fiksēta peļņas norma, visticamāk, neatspoguļos alternatīvās izmaksas un tādējādi radīs risku, ka tā tiks kvalificēta kā ekonomiskā pieturēšana.

7.9 Vai ļoti mazām elektrostacijām, kas piedāvā pakalpojumus balansēšanas tirgiem, ir jāaprēķina alternatīvās izmaksas?

Kopumā mazākām vienībām ir mazāka spēja ietekmēt vairumtirdzniecības energoproduktu cenu un līdz ar to mazāka iespēja, ka tās iesaistīsies jaudas pieturēšanā, kā paskaidrots nodaļās 5.2. un 5.4. Turklāt, ja TD novērtē, ka pienācīgu alternatīvo izmaksu aprēķināšanas paredzamā vērtība ir zemāka par paredzamajām aprēķinu veikšanas izmaksām, to varētu uzskatīt par pamatotu ekonomisku iemeslu (kas nav alternatīvās izmaksas), lai novirzītos no robežizmaksām un balansēšanas tirgos piemērotu vienkāršotu cenu noteikšanas stratēģiju.

7.10 Vai UMM ir jāpublicē, ja vienība ir jau rezervēts jaudas tirgū?

Šis jautājums būtībā ir jautājums par to, vai jaudas apstiprināšana jaudas tirgū ir iekšējā informācija. Parasti, ja TD darbojas ar ražošanas vienību, kā parasti, atspoguļo to alternatīvās izmaksas jaudas tirgum un tiek akceptēts, tas tiek uzskatīts par tirgus dalībnieku *pašu plāniem un stratēģijām*, un tādējādi tā nav iekšējā informācija. Tas izriet no REMIT preambulas 12. punkta.

Tomēr, ja ir ārkārtēji iemesli, kāpēc jaudas tirgū ir jārezervē vienība, kas ir ārpus elektrostacijas normālas darbības, to var uzskatīt par iekšējo informāciju, ja informācija ir precīza, nav publiska zināma un, iespējams, būtiski ietekmēs vairumtirdzniecības energoproduktu cenas (piemēram, DA cenas). Šādos gadījumos ir jāpublicē UMM.

7.11 Vai kļūdaina piedāvājuma ievadīšana ir tirgus manipulācija?

Tā varētu būt. Saskaņā ar REMIT nodoms nav prasība, lai izpildītu tirgus manipulācijas definīciju. Tādējādi kļūdainas darbības var veidot nepatiesus vai maldinošus signālus attiecībā uz piedāvājumu, vairumtirdzniecības energoproduktu cenas pieprasījumu vai veidot cenas mākslīgā līmenī.

7.12 Vai piedāvājumus var labot, ja ir pieļauta kļūda?

Solījumus var brīvi koriģēt līdz tirgus slēgšanas brīdim attiecīgajā balansēšanas tirgū. Ja tirgus slēgšanas laiks ir pagājis, PSO, izmantojot noteiktus saziņas kanālus, būtu jāinformē par to, ka piedāvājums ir nepareizs.

7.13 Vai algoritmiem ir jāatbilst REMIT?

Tirgus manipulāciju un iekšējās informācijas izmantošanas definīcija attiecas uz algoritmisko tirdzniecību tādā pašā veidā kā uz nealgoritmisko tirdzniecību. Tāpēc ir piemērojami visi šajos norādījumos sniegtie apsvērumi. REMIT II 5.a pantā ir noteiktas papildu prasības algoritmiskajai tirdzniecībai.